

Justitiedepartementet

Vägar till ett tryggare samhälle, Kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67)

(Dnr Ju2022/ 03613)

Länsstyrelsen i Jönköpings län (i det fortsatta ”länsstyrelsen”) yttrar sig över Vägar till ett tryggare samhälle, Kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67), delbetänkande av Trygghetsberedningen.

Sammanfattning

I delbetänkandet har trygghetsberedningen fokus på två kriminalpolitiska utmaningar; våld i barn och ungas nära relationer samt arbetet för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Utgångspunkten i betänkandet är en kraftsamling riktad gentemot målgruppen barn unga som en del i att uppfylla de kriminalpolitiska målen att minska brottsligheten och öka tryggheten i samhället.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma beredningen på att flera av de bedömningar och förslag som ges i betänkandet har koppling till utredningen *En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga våld och bekämpa våld mot barn* (SOU 2022:70), som också kommer ha påverkan på hur aktörer på nationell, regional och lokal nivå arbetar för att öka tryggheten inkl. kring de fokusområden som delbetänkandet har fokus på.

Länsstyrelsen önskar att det finns en nationell samordning kring Regeringens initiativ kring att öka tryggheten för barn och i syfte att uppnå måluppfyllelse på ett effektivt sätt. En nationell samordning av initiativen underlättar integreringen av befintliga och nya uppdrag och möjliggör en effektivare samverkan på alla nivåer. Det är Länsstyrelsens inställning att en sådan samordning bör ske i befintliga strukturer.

Länsstyrelsen ställer sig bakom de förslag som lämnas kring våld i barn och ungas nära relationer och är särskilt positiva till förslaget om att Socialstyrelsen ges i uppdrag att kartlägga våld i ungas relationer samt att ta fram ett kunskapsunderlag. Dock vill Länsstyrelsen göra Trygghetsberedningen uppmärksam på att Brottsförebyggande rådet (BRÅ) genomfört en liknande kartläggning, *Våld i ungas parrelationer, rapport 2021:15* och att det är viktigt att det nya uppdraget om att kartlägga våld i ungas relationer inte blir en upprepning av ett arbete som redan gjorts.

Länsstyrelsen föreslår vidare att trygghetsberedningen i sitt betänkande redogör en definition av vad man avser med våld i barn och ungas nära relationer.

Länsstyrelsen anser att det är viktigt att tydliggöra om det är partnervåld som åsyftas eller om det är en vidare definition av våld i alla typer av nära relationer som barn och unga har.

Länsstyrelsen vill också lyfta att förslagen bör kompletteras med en primärpreventiv ansats, exempelvis genom att erbjuda stöd till alla kommuner i att förebygga barn i gängkriminalitet och inte endast fokusera på kommuner med särskilt utsatta områden. Länsstyrelsen ser att detta sekundära/territära perspektiv på preventionsarbete riskerar att exkludera samarbete med kommuner som identifierat risk för gängkriminalitet hos barn och unga i sin lokalkontext men som inte kvalificerar till nivån av s.k. särskilt utsatta områden. Detta ser vi skapar risk för att sådana områden utvecklas till sämre lägen om de förbises i denna satsning. Ett primärpreventivt perspektiv skapar förutsättningar för alla kommuner att arbeta förebyggande utifrån identifierad risk, samtidigt som de kommunerna med särskilda utmaningar erbjuds särskilt stöd.

Länsstyrelsen anser vidare att en kraftsamling kring arbetet bör ha sin grund i befintliga strukturer. En sådan kraftsamling görs bäst genom att öka förmågan för aktörer som verkar på området att kunna arbeta för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet, i stället för att tillsätta en extern kommitté.

Länsstyrelsen bedömer att delar av trygghetsberedningens förslag gällande kunskapen om våld i ungas relationer samt barn och unga i gängkriminalitet med fördel kan förankras och spridas via befintliga strukturer för regionalt stöd- och samordning.

Länsstyrelsen bestrider delar av trygghetsberedningens förslag och beskriver detta närmare under *Synpunkter på delbetänkandets förslag*.

Synpunkter på delbetänkandets förslag

8.2.1 DEN NATIONELLA STYRNINGEN AV DET BROTTSFÖREBYGGANDE OMRÅDET SOM BERÖR BARN OCH UNGA BEHÖVER UTVECKLAS

Länsstyrelsen instämmer i trygghetsberedningens bedömning.

Länsstyrelsen ser positivt på att skolans roll i det brottsförebyggande arbetet tydliggörs. Vad gäller trygghetsberedningens bedömning kring Regeringens ansvar att barn och unga inkluderas i det brottsförebyggande programmet på nationell nivå, vill Länsstyrelsen göra beredningen uppmärksam på följande.

Trygghetsberedningen anser att barn och unga behöver uppmärksammas mer i det brottsförebyggande arbetet vilket Länsstyrelsen ser som positivt.

Vad gäller våld i ungas relation, görs en referens till den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, där den första utvärderingen av strategin visar på att det är alltför få åtgärder som riktar sig till barn och unga. Länsstyrelsen ser en koppling mellan betänkandets bedömning och utredningen *En uppväxt fri från våld* (SOU 2022:70) vars syfte är att ta ett helhetsgrepp kring arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn, inkl. våld i nära relation och gängvåld genom en nationell strategi bland annat.

I trygghetsberedningen lyfts vid flera tillfällen behovet av ett samordnat arbete på såväl lokal, regional och inte minst nationell nivå inom Regeringskansliet och mellan myndigheter. Ökad samordning ses som en väg för att utöka effektiviseringen av samhällets samlade insatser och resursanvändning för att förebygga våld och annan brottslighet av och mot barn och unga.

Länsstyrelsen instämmer i bedömningen om att det finns ett behov av en samordnad ansats på nationell nivå kring hur arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn ska utformas, inkl. våld i ungas nära relationer och barn och unga i gängkriminalitet.

8.2.2 BARN SOM ÄR I RISKZON BEHÖVER UPPTÄCKAS I TID

Länsstyrelsen instämmer i trygghetsberedningens bedömning och tillstyrker dess förslag, med önskemål om följande tillägg.

I bedömningen lyfts att verksamheter som möter barn och unga bör ha kunskap om risk- och skyddsfaktorer, där trygghetsberedningen identifierar destruktiva maskulinitetsnormer som en riskfaktor bland flera. Länsstyrelsen hade gärna sett att betänkandet presenterade ett förslag kopplat till arbetet för att förebygga dessa risk- och skyddsfaktorerna utifrån en primärpreventiv ansats, där insatser ges till barn och unga innan de hamnar i riskzon.

Utgångspunkten för arbetet med barn och unga bör i första hand utgå ifrån att förebygga all form av våld, inte minst våld i ungas nära relation. Verksamheter som möter barn och unga bör därför eftersträva att införliva primärpreventiva insatser för att bland annat förebygga våld i ungas nära relationer. Sådana insatser bör ha en genusförändrande ansats i syfte att angripa könsbaserat våld såväl som bidra till att främja jämställdhet. Primärpreventiva insatser som ges till alla barn och unga, och inte endast de med en identifierad risk, kan bidra till goda effekter på gruppen barn och unga i stort. Primärpreventiva insatser som ges i skolor eller på andra arenor där barn och unga finns skapar även bättre förutsättningar för att identifiera de barn och unga som är i riskzon eller har en befintlig utsatthet i ett tidigare skede.

Länsstyrelsen vill därutöver framhålla vikten av att den myndighet som tilldelas detta uppdrag i sitt arbete samverkar med Jämställdhetsmyndigheten som har det övergripande uppdraget att sprida kunskap kring våld i nära relation.

8.2.3 STÖDINSATSER TILL OCH SAMVERKAN KRING BARN OCH UNGA I RISKZON BEHÖVER UTVECKLAS OCH SKE I LÄGRE ÅLDRAR

Länstyrelsen instämmer i trygghetsberedningens bedömning och tillstyrker dess förslag, med önskemål om följande tillägg.

Länstyrelsen vill betona vikten av att aktörer som har ett lagstadgat grunduppdrag att ge stöd till barn och unga och familjer i riskzon ges rätt förutsättningar. Särskilt i form av personella resurser, kunskap och fungerande strukturer utifrån barn och ungas behov. Stöd och insatser behöver erbjudas i lägre åldrar och i ett tidigare skede än vad som sker i dag.

8.2.4 BEHOV AV KUNSKAPSUTVECKLING, UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

Länstyrelsen instämmer i trygghetsberedningens bedömning och tillstyrker dess förslag, med önskemål om följande tillägg.

Länstyrelsen har ytterligare önskemål om att Socialstyrelsen i samband med uppdraget om att ta fram ett kunskapsunderlag avseende våld i barn och ungas nära relationer, även inkluderar underlag kring hur sådant våld kan förebyggas. I den kartläggning som Socialstyrelsen uppdras att göra blir det även viktigt att särskilja uppdraget från tidigare kartlägningsarbete som gjorts på området av BRÅ i rapporten *Våld i ungas parrelationer, rapport 2021:15* för att täcka de kunskapsluckor som finns och minimera risken för att det blir en upprepning av ett arbete som redan gjorts.

8.3.1 ETT STÖRRE STATLIGT ANSVARSTAGANDE

Länstyrelsen instämmer i trygghetsberedningens bedömning.

Länstyrelsen ser att trygghetsberedningens bedömning är grundlig och positiv, men vill särskilt poängtera vikten av att förankring av uppdrag och arbetsinsatser genomförs i hela kedjan från nationell, regional och lokal nivå.

8.3.2 EN TYDLIG INRIKTNING FÖR ARBETET

Länstyrelsen bestrider trygghetsberedningens förslag.

Länstyrelsen anser att man från nationellt håll bör ha en gemensam riktning för allt arbete som berör arbetet kring att förebygga och bekämpa våld mot barn och unga. Exempelvis skulle det kunna inkluderas i det övergripande arbetet med att ta fram en nationell strategi för att förebygga alla former av våld mot barn genom utredningen *En uppväxt fri från våld SOU 2022:70*. Genom strategin kan Regeringen sedan ta fram särskilda program där särskilda fokusområden eller prioriteringar görs inom området.

Länstyrelsen ser en risk i att ett separat inriktningsdokument kan skapa parallellprocesser mellan de insatser som görs av olika aktörer på området, och bestrider därför förslaget.

8.3.3 EN SÄRSKILD ORGANISATION FÖR ARBETET

Länsstyrelsen bestrider trygghetsberedningens förslag.

Länsstyrelsen ser att arbetet för att organisera arbetet med att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet bör ingå i en större nationell satsning, exempelvis genom en nationell strategi för att förebygga våld mot barn (ref. utredning En uppväxt fri från våld 2022:70). En sådan satsning möjliggör att relevant myndighet tilldelas nationellt samordningsansvar för området och andra myndigheter får deluppdrag vilket även skapar förutsättningar för samverkan och att arbetet förankras i ordinarie strukturer från start. Länsstyrelsen ser inte ett behov av en särskild organisation för detta arbete utan gör bedömningen att en särskild kommitté inte är rätt väg att gå.

Länsstyrelserna har idag ett brottsförebyggande föräldraskapsstödsuppdrag som ska stötta kommuner i utsatta områden och bedömer att det delvis svarar upp mot behovet av att samordna stödet.

Att arbetet för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet ska bedrivas i nära samarbete med de kommuner som har särskilt utsatta områden är viktigt, men Länsstyrelsen ser en risk i att detta förebyggande arbete endast utgår ifrån en sekundär/tertiär nivå, dvs. vänder sig till kommuner med områden som har särskilda utmaningar.

Länsstyrelsen ser att det inom det egna länet finns en risk att områden som länets kommuner identifierat utmaningar i men som inte kvalificerar till s.k. särskilt utsatta områden, riskerar att stå utan stöd på grund av att det endast blir fokus på särskilt utsatta områdena. Detta kan skapa risk för en försämrad utveckling i dessa områden som på sikt kan leda till att nya områden kvalificeras in i Polisens bedömningar om utsatta områden.

Därför ser Länsstyrelsen ett behov av att en sådan prioritering kompletteras med en primärpreventiv ansats i stödet för kommunerna, där alla kommuner erbjuds stöd utifrån den egna kommunens förutsättningar och utmaningar samtidigt som mer specifikt stöd kan ges till de kommunerna med särskilda utmaningar.

8.3.4 LOKALA ÖVERENSKOMMELSER OCH STATLIGA BIDRAG

Länsstyrelsen tillstyrker trygghetsberedningens förslag, med önskemål om följande tillägg.

Länsstyrelsen bedömer det som viktigt att de lokala överenskommelserna kompletteras med ett regionalt perspektiv, då kommunerna verkar inom regionala områden som har påverkan på hur samverkan med andra aktörer och stödfunktioner möjliggör det egna förebyggande arbetet.

Allmänna synpunkter

Delbetänkandet i sin helhet gör flera viktiga analyser och bedömningar samt lyfter flera viktiga förslag.

Länsstyrelsen bedömer att delar av trygghetsberedningens förslag gällande kunskapen om våld i ungas relationer samt barn och unga i gängkriminalitet med fördel kan förankras och spridas via befintliga strukturer för regionalt stöd- och samordning. Länsstyrelsen bestrider därför delar av trygghetsberedningens förslag.

Länsstyrelsen ser vidare att de bedömningar och förslag som trygghetsberedningen gör i betänkandet har koppling till det övergripande arbetet som görs för framtagandet av en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, *En uppväxt fri från våld* (SOU 2022:70). Länsstyrelsen vill betona önskemålet om en nationell samordning kring Regeringens initiativ kring att öka tryggheten för barn och i syfte att uppnå måluppfyllelse på ett effektivt sätt. En nationell samordning av initiativen underlättar integreringen av befintliga och nya uppdrag och möjliggör en effektivare samverkan på alla nivåer. Det är Länsstyrelsens inställning att en sådan samordning bör ske i befintliga strukturer.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Helena Jonsson med brottsförebyggande samordnare Izabell Sjöberg och utvecklingsledare Tania Karanja som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Johan Löwenadler Davidsson, avdelningschef Emma Willaredt och enhetschef Nina Lindgren.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.